

Vojenství u nás a v cizině.

Mjr. děl. Frant Ptašinský:

Sovětská armáda a literatura.

Zájem sovětské literatury o rudou armádu nebyl až do roku 1930 příliš živý. Ba může se říci, že revoluční spisovatelé opomíjeli všimnout si vojenského života.

Ovšem vyšly i v této době některé knihy o životě rudé armády, jako byla na př. kniha A. Isbacha: „S puškou a knihou“, jednající o vojínech a velitelích rudé armády, nebo S. Michajlova: „Brigádní háj“, všimající si života velitelského sboru, nebo Davurinův: „Oddych“. Kromě těchto větších prací vyšlo sice dosti menších povídek s náměty ze života armády, ale přece jen zájem spisovatelů o armádu byl celkem malý. V případě, kdy se dokonce armáda Dálného východu obrátila přímo na básníky, aby jí vytvořili vhodnou vojenskou píseň, byly výsledky dosti slabé (vyjímajíc snad Demiana Bědného).

Toto vymknutí se literatury od budování armády bylo však v přímém rozporu s rozvojem zájmu o literaturu v rudé armádě, v níž se počalo s velkorysou organizací osvětové výchovy, kde vzniklo brzy mnoho literárních kroužků, byly vydávány vojenské sborníky, časopisy a vydatně podporován zájem o četbu a uměleckou výchovu. Proto se tento nezájem spisovatelů o život armády velmi nemile nesl a počalo se pomýšlet na soustavnou mobilisaci literatury ve službách obrany SSSR.

Teprve však v druhé polovině června r. 1930 vznikl iniciativou jedné části spisovatelů, armádních osvětových činitelů a veřejnosti kroužek, který se obrátil prostřednictvím novin ke všem spisovatelům SSSR. s výzvou, aby se sdružili a vytvořili tak literaturu, která by pomáhala dělnické třídě zvyšovati bojeschopnost armády a zároveň zachytila život rudé armády a loďstva.

Tato výzva měla značný úspěch a za členy tohoto kroužku se přihlásilo mnoho nejlepších spisovatelů.

Brzy pak bylo v Moskvě založeno „Literární sdružení rudé armády a loďstva“, nazývané krátce „L o k a f“, sdružující většinu spisovatelů t. zv. proletářských, sel-

ských i poputečků a v němž se sjednotily též všechny literární síly (mladí vojínispisovatelé) celé rudé armády i loďstva.

Tato organizace se pak rozšířila z Moskvy skoro do všech národnostních republik celého SSSR.

„Lokaf“ se podjalo následujícího úkolu:

1. mobilisovati sovětské spisovatele k pomoci upevnění obrany SSSR. a přinutit je všimnout si života armády,

2. vychovat mladé spisovatelské kádry mezi rudými vojáky, námořníky a velitelským sborem, organisovat literární kroužky ve vojenských jednotkách rudé armády,

3. snažit se vydat co nejvíce prací jednajících o vojně a životě armády na podkladě marxisticko-leninského učení o armádě, jako ozbrojené moci proletariátu v třídním boji,

4. seskupit kritické kádry, které povedou rozhodný boj se všemi protivojenskými vlivy v literatuře,

5. pomoci vydávat časopisy, almanachy, sborníky, noviny a knihy, věnující se obraně země.

V dalším svém vývoji rozšířilo sdružení svůj program též na divadlo a kino, starajíc se jak o reportoár vojenských divadel a kin, tak též o zřizování divadel ve vojenských klubech a u jednotek. Tak na př. v Leningradě byla zřízena dramatická sekce, která intenzivně spolu pracovala při zřízení a vedení leningradského „Divadla rudé armády a loďstva“ v Kronštatě.

Podobně pracovaly též kinosekce v Moskvě i Leningradě, starajíc se o vzbuzení zájmu o problémy armády mezi spisovateli a režiséry.

V své práci spolu pracuje „Lokaf“ těsně se „Všesvazovým sdružením proletářských spisovatelů“ (VAPP.) a nyní též se „Svazem sovětských spisovatelů“.

Počátkem roku 1931 počal vycházet v Moskvě, jako orgán ústředí a moskevského „Lokaf“, literární časopis „Lokaf“, v Leningradě časopis „Salva“ (Zalp), na Ukrajině „Rudý voják“, kromě velmi četných literárních sborníků.

Činnost „Lokaf“ se projevila též vydáním značného počtu knih pojednávajících o vojně a o rudé armádě.

Jmenují „Perekop“ od Ipolitova, popisující armádu při boji o Perekop (vydal Len Gichl), „Eskadrona komisařů“ od Uralova-Ganiběsova, jednající o rudé jezdecké eskadroně (Len Gichl), „Na rozběhu“ od Knjazeva, o komsomolcích a rudé armádě (Molodaja Gvardija), Adama Dmitreva: „Třeba řídit loď“, o baltickém loďstvu (Len Gichl), „Důkladná obnova“ od Soboleva, povídky D. Lina, Degtjareva: „Kráčejí miliony“, eposej občanské války, V. Tolstého: „Člověk, který létal“, ze života sov. letců, verše Jevstignejeva o rudé armádě, mimo mnoha jiných povídek a knih jednajících o rudé armádě a řady divadelních her (Višnevského a j.).

Možno říci, že „Lokaf“ plní svědomitě své poslání a přispívá velmi značně k osvětové výchově rudých vojáků a námořníků.

Jak vřelý poměr je mezi spisovateli a armádou, je nejlépe vidět z pozdravu „Svazu sovětských spisovatelů“, který byl zaslán z prvního sjezdu komisaři obrany Vorosilovi: „První všesvazový sjezd sovětských spisovatelů, mající přes 500 představitelů skoro všech národních literatur SSSR., zrozených v ohni říjnové revoluce, zocelených v občanské válce a v rozhodných bitvách dvou socialistických pětiletok, posílá Vám, železnému nár. komisaři obrany, vůdci hrdinné rudé armády, ochránkyni míru a rozvoje všeho lidstva, svůj z hlubin srdce jdoucí plamenný pozdrav. Že se obrácíme k Vám a k rudé armádě, je pro nás zvláště významné. Rudá armáda je rodinou a školou většiny z nás. Rudá armáda formovala naše mládí a vyvedla nás na širokou životní cestu. Jména a čísla partizánských částí a řadových divisí jsou nám

drahými a nezapomenutelnými. Svázání s rudou armádou krví a vědomě zvoleným osudem, dáváme ji naše práce, napsané rukou ještě nevychlazenou od bojů. V těchto knihách jsme ukázali proletariátu Svazu i mezinárodnímu, bojovníky, komisaře a velitele Pitěra, Dálného východu, Sibíře, Urálu, Ukrajiny, Střední Asie, jejichž podoby a jména jsou zpečetěna literaturou navždy. Většina z nás nyní není v řadách armády, ale znovu je vidět nepřítele a my si klademe za úkol vydat nové mobilisující knihy a v nich promluvit na ochranu vyšších a lepších cílů, jejichž nositelem se jeví proletariát.

Spisovatelé SSSR. prohlašují, že strana a armáda dostanou k vyzbrojení nová literární díla.

Spisovatelé ukáží současnou rudou armádu, skromné, prosté a hrdinné její vojiny, vysokou a morálně čistou jejich tvářnost, vysokou ideovost a sílu této armády, sílu, která se nemůže s ničím srovnávat. Slibujeme napsat knihy o možných protivnících, odkrýt kvalitu jejich sil, nelidské jejich cíle a chceme ukázat, jak se v tylu kapitalistických armád připravují k boji přátelské nám proletářské síly.

Spisovatelé SSSR. prohlašují, že, bude-li třeba chrániti velikou vlast před ozbrojeným přepadem, na první výzvu strany a vlády znovu půjdou v bojové řady armády. V nás ve všech, od prvního do posledního žijí bojovné, šlechtetné tradice rudé armády, z nichž jedna je: „bít nepřítele tak, aby se nevzpamatoval“. Jsme mládi jako dříve. náš komisař války, a jsme připraveni k dalekým pochodům.

Provoláváme: „Ať žije naše rodná rudá armáda, naše láska a naše hrdost!“

To je jistě pozdrav, který můžeme sovětské armádě závidět.

Major děl. Fr. Ptašínský:

Osvětová výchova v sovětské armádě.

V málokteré armádě se věnuje taková pozornost všestranné osvětové výchově vojáka, jako je tomu v rudé armádě.

Rudá armáda je skutečnou školou všeobecného vzdělání, již se dostává všem brancům pevného základu, na němž mohou pokračovat dále. Této osvětové výchově je věnováno poměrně mnoho času a je na ni kladen stejný důraz jako na ostatní bojový výcvik.

Kdo znal poměry v bývalé carské armádě, v níž až do konce pronikal názor, že voják je jen ozbrojená, nevědomá, pokorná a slepá síla, musí při studiu nynějších poměrů v rudé armádě spravedlivě přiznat, že se na tomto poli pracovalo úspěšně a velmi svědomitě.

Jak těžká to musila být práce, můžeme posoudit zase nejlépe my, kteří jsme po převratě byli nuceni podobnými poměry se zabývat. Proto nynější výsledky rudé armády na poli osvětové výchovy jsou skutečně obdivuhodné, uvážíme-li, že jen počet gramotných byl zvýšen z 20—30% na 80—90%.

Armáda znamená pro SSSR. skutečnou školu, jejíž usilovná práce nese již teď své ovoce.

Neboť kromě všeobecného vzdělání, dostává se v rudé armádě každému vojínu velmi intensivního vzdělání a školení politického. To znamená, že armáda vychovává ročně přes půl milionu mladých lidí uvědomělých politicky a úplně oddaných politice vládnoucí strany, které tento příliv mladých sil jistě jde dobře k duhu.

Netřeba se pak divit, že rudá armáda věnuje tolik péče politické výchově vojáků.

Již dávno jsem ve „Vojenských rozhledech“ napsal, že se politika stává v rudé armádě novým bojovým prostředkem, který nejenže se nesmí podceňovat, ale je dokonce pro možného protivníka velmi nebezpečný právě svou novostí a malou pří-

pravenosti ostatních armád, které se tomuto prostředku velmi rozpačitě vyhýbají a dokonce jakýkoli zájem o politické věci z armády vymycují. A přece tomuto nebezpečnému, novému, dosud neprozkoumanému bojovému prostředku je možno se ubránit jen důkladnou politickou přípravou jak vojáka, tak hlavně velitelského sboru. Jsem přesvědčen, že jednou k této obraně dojde právě tak logicky, jako k ochraně proti jinému novému bojovému prostředku (proti letadlům, plynům a j.).

V tomto případě je třeba konstatovat, že rudá armáda je dnes velmi účinnou školou socialismu. Ostatní důsledky nechť si z toho vyvodí politikové.

Po říjnové revoluci byla osvětová práce řízena v rudé armádě zvláštními politickými komisari, kteří byli přidělováni k vojenským velitelům počínaje rotou. Nyní, kdy má rudá armáda již dosti politicky spolehlivých velitelů, je vojenský velitel velmi často i politickým vůdcem, jemuž pomáhá t. zv. politický rukovoditel (politruk).

Tento politruk má asi podobnou funkci, jako měl svého času u nás osvětový náčelník, a řídí nejen politickou, ale i osvětovou výchovu.

Jaká pozornost se věnuje osvětové výchově v armádě, vysvitá z těchto čísel:

Rudá armáda má nyní již hodně přes 100 vlastních domů, v nichž jsou zřízeny vojenské kluby, čítárny, knihovny a u nichž jsou též sportovní hřiště.

Armáda má nyní přes 1000 větších knihoven skoro s desíti miliony svazků, z nichž jedna třetina jsou knihy sociálně politické. Průměrný roční stav výpůjček je asi deset miliónů, s počtem okolo půl milionu čtenářů.

V armádě je vloženo asi 15 tisíc časopisů všech druhů.

Kromě vlastních domů se zakládají zvláštní kulturní kluby, t. zv. „leninské koutky“, které zároveň spolu pracují při občanské osvětové výchově. Podobných koutků má armáda již na deset tisíc.

V armádě jsou dále zřizovány zvláštní kursy, v nichž jsou vojáci školeni ve svém, anebo budoucím povolání.

Tak rudá armáda dodává ročně do statisiců jdoucí počty kvalifikovaných sil pro kolchozy a pro různá řemesla (traktoristy, mechaniky, strojníky, a j.).

Kromě toho jsou pořádány zvláštní kroužky pro další vzdělávání vojáků jak politické, tak i vojenské a technické. Podobných kroužků bylo rovněž okolo 80 tisíc.

Rovněž se v armádě podporuje spolupráce s jinými organizacemi, hlavně důležitými pro obranu státu, jako na př. Osoaviachim, Autodor, a j., takže i jim armáda dodává značný počet členů, jdoucích do set tisíc.

Tyto číslce nejlépe ukazují rozvoj osvětové práce v rudé armádě, která musila v tomto oboru začínat od počátků.

Při této příležitosti je ještě třeba se zmínit o jedinečné organizaci v rudé armádě, která se jmenuje zkráceně „LOKAF“ (Literaturnoe objedinenie krasnoj armii i flota), neboli „Literární sdružení rudé armády a loďstva“. Tato organizace byla založena roku 1930 s úkolem připoutat literaturu k obraně sovětského svazu. Jejimi členy jsou i nejvýznamější spisovatelé, kteří se snaží zachytit život armády v svých literárních pracích, pomáhají při literární a umělecké výchově vojáků, vyhledávají mezi vojáky mladé nové spisovatele a vůbec udržují těsný svazek spisovatelů a umělců s životem armády. Tato spolupráce jistě působí též na fakt, že skoro 150 tisíc rudých vojinů jsou dopisovateli různých novin a časopisů, jimž se v tisku poprává dosti místa (t. zv. „vojkor“, vojenští dopisovatelé).

K této organizaci, která je dosti důležitá po stránce literární, se chci vrátit samostatným článkem.

V závěru je tedy nutno si uvědomit:

Osvětová práce v rudé armádě, jejímž hlavním úkolem je politická výchova vojáků, je velmi úspěšnou školou socialismu a přináší již nyní jak vládnoucí třídě, tak i všeobecnému lidovému vzdělání cenné ovoce.